

Examen VWO

2012

tijdvak 1
vrijdag 25 mei
9.00 - 12.00 uur

Latijn

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 21 vragen en een vertaalopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 74 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (tekstelementen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één tekstelement wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één tekstelement, dan wordt alleen het eerste tekstelement in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

Regel 1-2 **Sex. Tarquinius t/m venit**

Sex. Tarquinius kwam niet voor de eerste keer naar Collatia.

- 1p 1 Wat was de reden van zijn vorige bezoek aan Collatia? Beantwoord de vraag in het Nederlands en baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen hebt gelezen. Gebruik bij voorkeur niet meer dan 25 woorden.

Regel 6 **moriere, si emiseris vocem**

Lucretia vertoont achtereenvolgens twee reacties op deze bedreiging.

- 2p 2 Citeer de twee Latijnse bijvoeglijke naamwoorden uit de regels 6-11 (**Cum t/m dicatur**) die de twee reacties weergeven.

Regel 9 **metu** en regel 11 **terrore**

Deze twee woorden voor angst hebben niet op hetzelfde betrekking.

- 2p 3 a. Beschrijf in eigen woorden waarop **metu** (regel 9) betrekking heeft.
b. Beschrijf in eigen woorden waarop **terrore** (regel 11) betrekking heeft.

Regel 11-12 **cum vicisset obstinatum pudicitiam velut victrix libido**

- 2p 4 Citeer de twee Latijnse tekstelementen uit het vervolg (t/m **inveniunt** regel 18) waarmee deze daad gekarakteriseerd wordt.

Regel 16 **cum L. Iunio Bruto**

De Romeinse schrijver Seneca zegt in een van zijn werken over deze Brutus:

“Aan Brutus hebben wij de vrijheid te danken, aan Lucretia hebben we Brutus te danken.”

- 2p 5 Leg beide delen van deze uitspraak uit. Baseer je antwoord op het vervolg van Tekst 1 (niet afgedrukt in dit examen).

Regel 19 **quid enim salvi est mulieri amissa pudicitia?**

Deze zin wordt door F.H. van Katwijk-Knapp als volgt vertaald:

“Hoe kan het goed gaan met een vrouw die haar eerbaarheid verloren heeft?”

In de vertaling is de grammaticale structuur van het Latijn niet overgenomen.

- 2p 6 Leg dit uit met betrekking tot **pudicitia**. Ga bij je antwoord in op zowel het Latijn als de vertaling.

Regel 19-23 **Satin t/m gaudium**

Lucretia's roep om wraak wordt ondersteund door het gebruik van het stilistisch middel litotes.

- 1p 7 Citeer het desbetreffende Latijnse tekstelement uit de regels 19-23 (**Satin t/m gaudium**).

In de versie van het Lucretiaverhaal dat de Romeinse dichter Ovidius vertelt, staat:

“Haar vader en haar echtgenoot schenken haar vergiffenis omdat ze tot deze daad gedwongen is. ‘De vergiffenis die jullie mij geven’, zo sprak zij, ‘weiger ik mijzelf te geven.’ Onmiddellijk daarna doorboorde zij haar borst met een mes dat ze verborgen had gehouden, en badend in het bloed viel zij voor haar vaders voeten neer.”

Vergelijk bovenstaande passage met Tekst 1, regel 24-29 (**consolantur** t/m **cecidit**).

- 2p 8 a. Citeer het Nederlandse tekstelement uit bovenstaande passage dat inhoudelijk vergelijkbaar is met **avertendo noxam ab coacta** (Tekst 1, regel 24).
b. Citeer het Nederlandse tekstelement uit bovenstaande passage dat een tegenstelling vormt met **ego me peccato absolvo** (Tekst 1, regel 26).

Regel 26 **illi**

- 1p 9 Het woord **illi** verwijst naar:
A coacta (regel 24)
B auctorem (regel 25)
C consilium (regel 25)
D culpam (regel 25)

Regel 27 **nec** t/m **vivet**

- 1p 10 Leg uit dat deze opmerking van Lucretia past bij de opvattingen van Livius over het doel van geschiedschrijving.

Regel 28 **habebat** en regel 29 **cecidit**

- 2p 11 Verklaar het verschil in tijdgebruik. Ga bij je antwoord in op de context.

Regel 31 **ante regiam iniuriam**

Deze woorden worden door F.H. van Katwijk-Knapp als volgt vertaald:

“totdat een prins het bezoedelde”

De vertaling is op twee punten explicieter dan het Latijn.

- 2p 12 Leg dit uit. Ga bij je antwoord in op beide punten en ga in op zowel de vertaling als het Latijn.

Regel 21-24 **Sed** t/m **fidem** en regel 32-34 **iuro** t/m **passurum**

- 2p 13 Leg uit dat de eed in de regels 32-34 (**iuro** t/m **passurum**) meer omvat dan de eed in de regels 21-24 (**Sed** t/m **fidem**). Ga bij je antwoord in op zowel de regels 21-24 (**Sed** t/m **fidem**) als op de regels 32-34 (**iuro** t/m **passurum**).

Regel 35-36 **stupentibus miraculo rei, unde novum in Bruti pectore ingenium**

- 2p 14 a. Welke indruk hadden ze tot dat moment van Brutus gehad? Beantwoord de vraag in het Nederlands en baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen hebt gelezen.
b. Leg uit waarom Brutus zijn ware **ingenium** niet eerder getoond had. Baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen hebt gelezen.

Tekst 2

Regel 1 **urbem ipsam**

In het vervolg van de tekst (t/m **excepturum** regel 12) worden drie heuvels genoemd. Op één van deze heuvels was de militaire situatie anders dan op de andere twee.

- 2p 15 Beschrijf dit verschil in eigen woorden en noteer daarbij de namen van de drie heuvels.

Regel 10-11 **Itaque** t/m **interrumpant**

De betekenis van deze zin wordt onderstreept door een aantal verschillende stilistische middelen.

- 2p 16 Noteer de namen van twee van deze stilistische middelen. Laat het stilistisch middel alliteratie buiten beschouwing.

Regel 14-18 **Duos** t/m **coegit**

Livius noemt verschillende omstandigheden die Larcius en Herminius ertoe brachten hun hulp op een gegeven moment te staken.

- 1p 17 Welke van onderstaande omstandigheden noemt Livius niet?
- A Beide mannen werden overvallen door angst.
 - B De brug was bijna helemaal vernietigd.
 - C De soldaten achter hen riepen hen terug.
 - D Horatius Cocles gaf hun de opdracht hun hulp te staken.

Livius gebruikt het verhaal van Horatius Cocles om de monarchie als staatsvorm in een ongunstig daglicht te stellen.

- 1p 18 Leg dit uit aan de hand van de regels 18-21 (**Circumferens** t/m **venire**).

Regel 22-26 **pudor** t/m **sustinuit**

De Etrusken probeerden Horatius Cocles achtereenvolgens op twee manieren uit te schakelen.

- 2p 19 Beschrijf deze twee manieren in eigen woorden.

Regel 26 **pavore subito**

- 2p 20 Door welke twee factoren werd deze angst veroorzaakt? Citeer als antwoord de twee desbetreffende Latijnse tekstelementen uit het voorafgaande (vanaf **Quae** regel 23).

Tekst 3 en Tekst 2

Tekst 3, regel 1-2 **Toen** t/m **had**

- 3p 21 a. Leg uit dat deze beschrijving niet overeenkomt met die van Livius in Tekst 2, regel 21-26 (**Cunctati** t/m **sustinuit**).
Dionysius maakt door een aantal toevoegingen zijn verhaal dramatischer dan Livius in Tekst 2, regel 21-30 (**Cunctati** t/m **fidei**).
- b. Citeer twee Nederlandse tekstelementen uit Tekst 3 (vanaf **sprong** regel 2) waaruit dit blijkt.

Tekst 4

37p Bestudeer Tekst 4 met de inleiding en de aantekeningen.
Vertaal de regels 1 t/m 10 in het Nederlands.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.